

У Г. Квітки-Основ'яненка: *Костеньку... соколику... лебедьку! Я й любила тебе, і люблю – міри нема!*
У М. Кропивницького: *Ти, певне, втомився, мій голубе? Ходи в хату, спочинеш...* У Б. Грінченка: *Якимочку! Мій любий! Мій найдорожчий!*

У звертаннях до близьких і різних людей доречно будуть також прикметники-означення *дорогий, найдорожчий, любий, милий, коханий*. У М. Коцюбинського: *Дорогий друже! Довго чекав ти мого листа і, як тепер бачу, не даремне сподівався хоч через мене дихнути родинним теплом.* У Г. Квітки-Основ'яненка: *Братик мій милесенький!* – скрикнула Маруся і обняла його рученятами. У Т. Шевченка: *Йване мій, Іване, друже мій коханий.* У Лесі Українки: *Заграй мені, коханий, у сопілку, нехай вона все лихо зачарує; Ні, любий, я тобі не дорікаю.* У К. Герасименка: *Ти спиш, моя любо, далеко, далеко...*

Українська мова, крім того, багата на ніжні, емоційні форми імен. Візьмімо, наприклад, жіноче ім'я *Ольга* – скільки ніжних варіантів його утворив наш народ: *Оля, Оленька, Олечка, Олюня, Олюнька, Олюненька, Олюнечка, Олюньця, Олюся, Олюсенька, Олюсечка, Олюта, Олютонька, Олюточка, Люся, Люсенька, Люсечка, Льоля, Льоленька, Льолечка.* У В. Канівця: *Кинулася Маняша на шию Олі: – Прощай, Льолю, Льолечко!* У Л. Забашти: *Оленько, Олю... Пісенна моя Бондарівно!*

А ось інше жіноче ім'я *Ганна* – саме так звалася дочка князя Ярослава, королева Франції, не *Анна*, як тепер її пишуть. Тут пестливих імен і не злічити: *Ганнонька, Ганночка, Ганя, Ганнуня, Ганнунечка, Ганнуся, Ганнусенька, Ганнуля, Ганнуленька, Ганулечка, Ганця, Гандзя, Нюся, Нюсенька, Нюсечка, Нуся, Нусенька* – і це ще не всі.

Або чоловіче ім'я *Михайло* – як по-різному можна проказувати його: *Михайлик, Михайлюнько, Михайлочко, Михайлюньо, Михальо, Михань, Миханьо, Михась, Михасьо, Михасик, Михасько, Мись, Мишко, Мишуня.* І кожна форма імені вносить свої емоційні відтінки у звертання. Це добре підмітив Ю. Яновський: *Чому його називали Мишунею? Та тому, що ніяке інше ім'я до нього не пасувало – ні Михайло,*

ні Мишко, ні Михась. Лише – Мишуня. В І. Франка: *Я недобра, Михасику?* – здивована, запитала Юлія. В О. Кобилянської: *Михайле! Михайле! Михайлочку! Вставай!* – піднімала вона його голову.

Як ласкаво, ніжно може звучати те чи те ім'я в поєднанні кількох його пестливих варіантів, можна пересвідчитися з вислову в М. Стельмаха: *Оксано!.. Оксанко!.. Оксаночко!..* – нахилились над нею його здивовані й радісні очі. Або в О. Довженка: *Так тебе звуть Василь? – Так. – Василь, Василик, а я Олеся.*

Вчасно й доречно вжиті у звертанні слова *пане* чи *пані*, *добродію* чи *добродійко*, пестливі форми назв чи імен сприяють взаєморозумінню, створюють довірливу, теплу, спокійну атмосферу спілкування.

Слушно радить С. Богдан, авторка книжки «Мовний етикет українців: традиції і сучасність»: «...вибираючи звертання, потрібно враховувати ситуацію спілкування (в родині, з друзями, на роботі, з незнайомими людьми в транспорті тощо) і фактор адресата (його вік, стать, посаду, фах тощо)».

Проте ця розповідь про звертання була б неповною, коли б ми не згадали тут про риторичні звертання як художній засіб. У своєму вірші М. Рильський запитує: *Бідна волошко, чому ти у житті, а не на клумбі волієш рости?* Розуміючи, що волошка не відповість поетові на його запитання, ми, однак, проймаємося повагою до цієї скромної квітки, ніби до живої й близької нам істоти, яка не зрікається того, що рідне їй. А цього впливу на читача не досяг би автор, просто поінформовавши нас, що волошку не вдається вирощувати як культурну рослину на клумбах.

Глибше розкривається внутрішній світ людини, яка заявляє про свій нерозривний духовний зв'язок з рідною землею, використовуючи звертання до неї: *Земле рідна! Мозок мій світліє і душа ніжнішою стає, як твої сподіванки і мрії у життя вливаються моє* (В. Симоненко).

Звертання, отже, відіграє важливу соціальну й художню роль у житті людини. Треба лише вміти доречно використовувати його. А на засоби для його вираження наша мова невичерпно багата.

Редакція підбила підсумки конкурсу «Урок після уроків», оголошеного у березні 2014 року.

Переможцями стали:

Марія Візінська, методист інформаційно-методичного центру відділу освіти Надвірнянської РДА Івано-Франківської обл. – I місце;

Тетяна Чумак, кандидат педагогічних наук (м. Ічня) – II місце;

Світлана Дем'яненко, викладач Університетського коледжу Київського університету ім. Бориса Грінченка – III місце.

Роботи, надіслані на конкурс, будуть видрукувані в одному з чисел «Бібліотечки «Дивослова».